

อัตราการใช้ผลบวกของ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือและปัจจัยทางคลินิก
ที่มีผลต่อการทดสอบ

นางสาวจงกลณี วงศ์ปิยะบวร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาอายุรศาสตร์ ภาควิชาอายุรศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-287-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17560792

RATE OF POSITIVE STANDARD PATCH TEST AND THE CLINICAL FACTORS
INFLUENCING THE RESULT OF THE TEST IN HAND ECZEMA PATIENTS.

Miss Jongkonnee Wongpiyabovorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science in Medicine

Department of Medicine

Graduate School

Chulalongkorn University

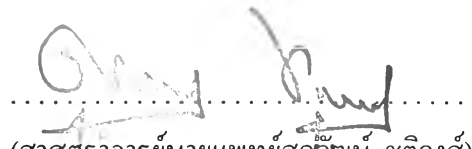
Academic Year 1997

ISBN 974-637-287-4

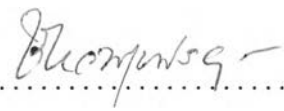
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : อัตราการให้ผลบวกของ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่น
อักเสบบริเวณมือและปัจจัยทางคลินิกที่มีผลต่อการทดสอบ
โดย : นางสาวจงกลณี วงศ์ปิยะบวร
ภาควิชา : อายุรศาสตร์/ตจวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงวันฉวี ศรีสินธุ์

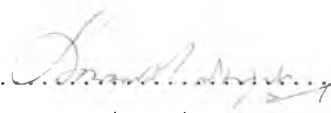

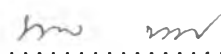
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

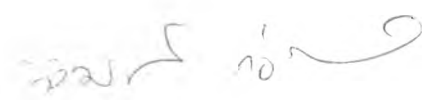

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานคณะกรรมการ
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ชัยเวช นุชประยูร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงวันฉวี ศรีสินธุ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์นภดล นพคุณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์วิวัฒน์ ก่อกิจ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

จงกลณี วงศ์ปิยะบวร : อัตราการให้ผลบวกของ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือและปัจจัยทางคลินิกที่มีผลต่อการทดสอบ (Rate of positive standard patch test and the clinical factors influencing the result of the test in hand eczema patients.) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. พญ. วัฒนศิริ สิ้นธุ์ภัก. 63 หน้า, ISBN 974-637-287-4

เพื่อศึกษาความสำคัญของการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือ โดยศึกษาอัตราการให้ผลบวกต่อการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือ พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยทางคลินิกที่มีผลต่อผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยดังกล่าว ทำการศึกษาเป็นแบบ descriptive study ในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือ 150 รายที่มารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยการซักประวัติ ตรวจร่างกาย และทำการทดสอบ patch test แบบมาตรฐาน โดยใช้สาร allergen 24 ตัว ผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือที่เข้ารับการทดสอบมีอายุระหว่าง 5-68 ปี เป็นชาย 51 ราย หญิง 99 ราย

ผลการวิจัยพบว่า อัตราการให้ผลบวกต่อการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือเท่ากับ 48.7 % และอัตราการให้ผลการทดสอบ relevance ในการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือเท่ากับ 40.7 % สาร allergen ที่ให้ผลการทดสอบสูงสุดเรียงตามลำดับคือ nickel sulphate 19.3 % fragrance mix 12.7 % potassium dichromate 11.8 % cobalt chloride 8.7 %

ปัจจัยทางคลินิกที่มีความสัมพันธ์ต่อการให้ผลบวกต่อการทดสอบ ในการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือ ได้แก่ อาชีพก่อสร้าง ประวัติการเกิดผื่นภายหลังสัมผัสวัสดุที่มีสาร nickel เป็นส่วนประกอบ ตรวจพบผื่นบริเวณมือมากกว่า 1 ตำแหน่ง ตรวจพบตุ่มน้ำชนิดตื้น โดยพบว่าหากพบปัจจัยเหล่านี้ โอกาสการให้ผลบวกจะสูงขึ้น ส่วนปัจจัยที่หากพบจะทำให้โอกาสการให้ผลบวกต่ำลง ได้แก่ ประวัติการทำงานบ้าน ประวัติภูมิแพ้ของญาติ

การศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าอัตราการให้ผลบวกต่อการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยผื่นอักเสบบริเวณมือค่อนข้างสูง และการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานมีความสำคัญในการแยกชนิดและหาสารที่เป็นสาเหตุของโรคผื่นอักเสบบริเวณมือ และหากพบว่าผู้ป่วยมีปัจจัยทางคลินิกที่บ่งชี้ว่าการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานจะให้ผลบวก อันได้แก่ อาชีพก่อสร้าง ประวัติการเกิดผื่นภายหลังสัมผัสวัสดุที่มีสาร nickel เป็นส่วนประกอบ พบผื่นบริเวณมือมากกว่า 2 ตำแหน่ง พบมีตุ่มน้ำชนิดตื้น ควรพิจารณาส่งผู้ป่วยรายนั้นมาทำการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานมากขึ้น

ภาควิชา ..... อาจารย์ ศาสตราจารย์
สาขาวิชา ..... อายุรศาสตร์/ศจวิทยา
ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ลายมือชื่อนิติ ..... จงกลณี วงศ์ปิยะบวร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

#C 845379 : MAJOR MEDICINE / DERMATOLOGY

KEY WORD: HAND ECZEMA/ STANDARD PATCH TEST

JONGKONNEE WONGPIYABOVORN : RATE OF POSITIVE STANDARD PATCH TEST AND THE CLINICAL FACTORS INFLUENCING THE RESULT OF THE TEST IN HAND ECZEMA PATIENTS. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR WANNASRI SINDHUPHAK. 63 pp. ISBN 974-637-287-4

To determine whether the standard patch test could be the routine investigation for hand eczema patient. We study the rate of positive standard patch test and the clinical factors which influence on the result of the standard patch test in hand eczema patient. This descriptive study was designed to study the 150 patients, age 5-68 years, 51 males and 99 females by history taking, physical examination and standard patch test with 24 allergens .

It was found that the rate of positive standard patch test in hand eczema patient was 48.7% and the rate of relevance of the test was 40.7%. The most common allergen was nickel sulphate (19.3%) followed by fragrance mix 12.7%, potassium dichromate 11.8% and cobalt chloride 8.7%.

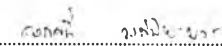
The clinical factors which related to the positive result of the test were construction labors, history of lesion developed after nickel exposure, lesion on more than 1 location and lesion with superficial vesicles. The clinical factors which related to the negative result of the test were houseworking and family history of atopy

This study shows that the rate of positive standard patch test in hand eczema patient was rather high. The standard patch test is an important investigation for classifying and searching the causes of hand eczema, especially patients who are construction labors, have history of rashes after nickel exposure, have lesion on more than one location, and have lesions with superficial vesicles.

ภาควิชา.....อายุรศาสตร์

สาขาวิชา.....อายุรศาสตร์/ตจวิทยา

ปีการศึกษา.....๒๕๔๐

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์แพทย์หญิงวันฉวี สินธุภัก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณสุภา รัตนกฤษฎาธาร และเจ้าหน้าที่ตึก ภปร. ชั้น 2 ที่ให้ความช่วยเหลือและความสะดวกในการทำวิจัย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
1.2 การปรัทัศนัวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
1.3 Patch test.....	11
1.4 Allergic contact dermatitis.....	13
1.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	15
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	15
1.7 วิธีการวิจัยโดยย่อ.....	16
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
2 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	17
2.1 ชนิดของการศึกษา.....	17
2.2 คำถามการวิจัย.....	17
2.3 ประชากรเป้าหมาย.....	17
2.4 วัสดุและวิธีการ.....	20
3 ผลการวิจัย.....	33
3.1 ประวัติ.....	33
3.2 การตรวจร่างกาย.....	37
3.3 ผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐาน.....	39
3.4 ผลข้างเคียงที่พบระหว่างการทดสอบ.....	50
4 อภิปรายผลการวิจัย.....	51

5	ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ.....	54
	รายการอ้างอิง.....	56
	ภาคผนวก.....	59
	ประวัติผู้เขียน.....	63

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	แสดงชนิดของการทดสอบเพื่อแยกชนิด หาสาเหตุ และพิสูจน์โรคผื่นอักเสบบริเวณมือ.....	5
2	แสดงความถี่ของช่วงอายุของผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	33
3	แสดงความถี่ของระยะเวลาการเกิดโรคในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	34
4	แสดงความถี่ของจำนวนครั้งของการเกิดโรคในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	34
5	แสดงความถี่ของอาชีพของผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	35
6	แสดงจำนวนผู้ป่วยที่มีประวัติภูมิแพ้ ประวัติภูมิแพ้ของครอบครัว ประวัติการทำงานบ้าน ประวัติการเกิดผื่นภายหลังสัมผัสวัสดุที่มีสาร nickel เป็นส่วนประกอบ และประวัติการเคยเป็นโรค.....	36
7	แสดงความถี่ของผื่นอักเสบบริเวณมือที่พบจากการตรวจร่างกาย ในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	37
8	แสดงจำนวนผู้ป่วยที่พบผิวแห้งแตกเป็นร่อง ตุ่มน้ำชนิดคันและตุ่มน้ำชนิดลึก จากการตรวจผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	38
9	แสดงความถี่ของการให้ผลบวกต่อสาร allergen แต่ละชนิดในการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	40
10	แสดงช่วงอายุของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	41
11	แสดงช่วงระยะเวลาของการเกิดโรคของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วย ที่เข้ารับการทดสอบ.....	41
12	แสดงจำนวนครั้งของการเกิดโรคของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	42
13	แสดงอาชีพของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	43
14	แสดงเพศกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....	45

- 15 แสดงประวัติภูมิแพ้ของผู้ป่วย ประวัติภูมิแพ้ของครอบครัว ประวัติการทำงานบ้าน ประวัติการเกิดผื่นภายหลังสัมผัสวัสดุที่มีสาร nickel เป็นส่วนประกอบ ประวัติการเคยเป็นโรคของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....46
- 16 แสดงการตรวจร่างกายพบผื่นบริเวณมือขวาหรือซ้ายของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....47
- 17 แสดงตำแหน่งของผื่นอักเสบบริเวณมือที่พบจากการตรวจร่างกายของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....47
- 18 แสดงการมีและไม่มีตุ่มน้ำ ลักษณะของตุ่มน้ำที่พบจากการตรวจร่างกายของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....48
- 19 แสดงชนิดของตุ่มน้ำที่พบจากการตรวจร่างกายของผู้ป่วยกับผลการทดสอบ patch test แบบมาตรฐานในผู้ป่วยที่เข้ารับการทดสอบ.....48

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1	แสดง Finn Chamber, Scanpor tape และ polypropene syringe ที่ใส่สาร allergen.....	12
2	แสดงกลไกการเกิดผื่นชนิด allergic contact dermatitis.....	14
3	แสดงผื่นอักเสบบริเวณมือ.....	19
4	แสดงขั้นตอนการเตรียม patch test โดยหยดสาร allergen ที่ต้องการลงบน Finn Chamber และ Scanpor tape.....	24
5	แสดงวิธีปิด Finn Chamber และ Scanpor tape ที่มีสาร allergen อยู่บนหลังส่วนบน.....	25
6	แสดงวิธีแกะ Finn Chamber และ Scanpor tape หลังจากทิ้งไว้ 48 ชั่วโมง.....	26
7	แสดงวิธีอ่านผลการทดสอบ.....	27
7	แสดงผลการทดสอบ + (weak positive reaction).....	29
8	แสดงผลการทดสอบ ++ (strong positive reaction).....	30
9	แสดงผลการทดสอบ +++ (extreme positive reaction).....	31
10	แสดงผลการทดสอบ IR (irritation reaction).....	32